

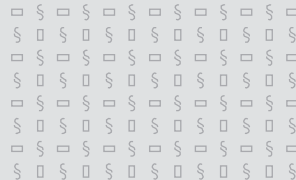

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Centrální bankovníctví

Libor Kyncl, s využitím materiálů Dany
Šramkové

Přednáška v rámci programu Erasmus na
Univerzitě Komenského v Bratislave, září
2015

Doporučené zdroje k tématu

- <http://science.law.muni.cz/content/cs/open-access/monografie/>
  - Vědecký web Právnické fakulty Masarykovy univerzity
    - Zejm. knihy Metoda a ekonomické limity regulace ve finančním právu a Poznej svého klienta - základní zásada finančního práva, sborníky z konferencí, další materiály
- <http://eurofso.law.muni.cz/> - Publikace
- <http://kyc.law.muni.cz/content/cs/>
- <http://cofola.law.muni.cz/content/cs/>

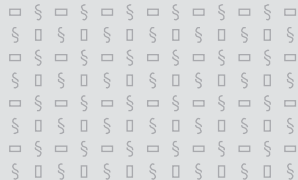

Centrální bankovníctví v Evropské unii

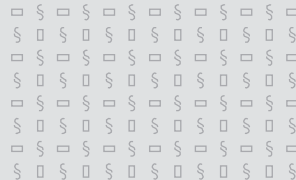
Evropská centrální banka

<http://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/pricestab/html/index.cs.html> :-)

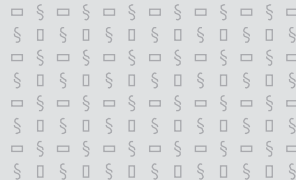
Cíl centrálního bankovníctví obecně

- Cenová stabilita
  - Na základě Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU)
  - Na základě článku 127 SFEU (týká se celého Evropského systému centrálních bank, nikoli pouze Evropské centrální banky - i národních centrálních bank)
  - Včetně států, které dosud nezavedly měnu euro
- Pozor na odlišný cíl orgánů dohledu (více níže u ČNB)

Evropský systém centrálních bank (ESCB)

- 4 základní cíle Evropského systému centrálních bank:
  - vymezuje a provádí měnovou politiku Unie,
  - provádí devizové operace v souladu s článkem 219 SFEU,
  - drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států,
  - podporuje plynulé fungování platebních systémů.

Právní základ Evropského systému centrálních bank

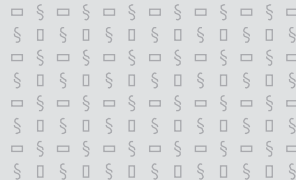
- Při realizaci úkonů směřujících k těmto cílům je vázán Statutem ESCB a ECB
  - čl. 127 odst. 2 SFEU
  - čl. 129 odst. 2 SFEU
  - Protokol (č. 4) SFEU o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky)
  - Konkrétní nařízení EU týkající se působnosti, např. v oblasti přeshraničních plateb v EU

Evropský systém centrálních bank

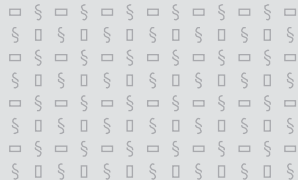
- Skládá se z:
  - Evropské centrální banky,
  - národních centrálních bank:
    - Česká národní banka,
    - Národná banka Slovenska,
    - Deutsche Bundesbank,
    - Oesterreichische Nationalbank,
    - Bank of England,
    - Magyar Nemzeti Bank,
    - Narodowy Bank Polski,
    - a další.

Konkrétní požadavky evropského práva na centrální banky

- Nezávislost centrálních bank - důležitý předpoklad správného fungování monetární politiky.
- Funkční období guvernéra musí trvat minimálně 5 let (konkrétní délka doby závisí na konkrétních vnitrostátních předpisech)
  - Čl. 14 odst. 2 Protokolu (č. 4) SFEU o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky

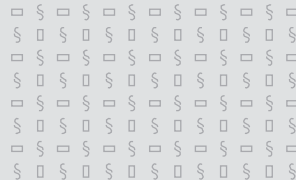
Národní centrální banky - dělení

- Národní centrální banky států užívajících měny euro (členové eurozóny)
- X
- národní centrální banky ostatních členských států
- U každé skupiny jsou stanoveny odlišné pravomoci a odlišné povinnosti národních centrálních bank.

Úkony Evropské centrální banky

- Obecné zásady ECB
  - obecné, interní normativní akt ECB
  - Určeny/závazné pouze pro národní centrální banky
- Pokyny ECB
  - Konkrétní, interní individuální akt ECB
  - Závazné pro národní centrální banky

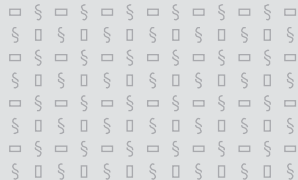
Úkony Evropské centrální banky I

■ Rozhodnutí ECB

- Např. Rozhodnutí Evropské centrální banky ze dne 29. července 2010 o přístupu k některým údajům TARGET2 a o jejich použití (ECB/2010/9, 2010/451/EU)

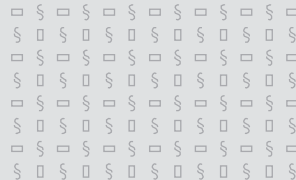
■ Doporučení ECB

- Obecné zásady Evropské centrální banky ze dne 14. července 2006 o některých přípravách na přechod na hotovostní euro a o předzásobení a druhotném předzásobení eurobankovkami a euromincemi mimo eurozónu (ECB/2006/9, 2006/525/ES)

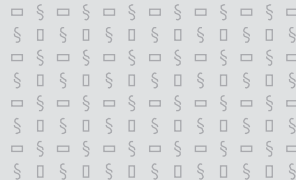
Úkony Evropské centrální banky II

- Oznámení ECB
- Stanovisko ECB

Unijní regulace pravomocí národních centrálních bank

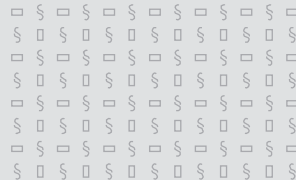
- Funkce národních centrálních bank nesmí být v rozporu s cíli a úkoly ESCB
- Posuzuje Rada guvernérů ECB
- Týká se dalších právem upravených pravomocí centrální banky nad rámec pravomocí stanovených SFEU a protokolem č. 4.

Orgány Evropské centrální banky

- Rada guvernérů
  - 6 členů Výkonné rady +
  - guvernéři národních centrálních bank (nyní 19 států eurozóny = 19 členů)
- Prezident ECB - vizte níže, jeden z členů Výkonné rady ECB - v září 2015 Mario Draghi

Orgány Evropské centrální banky

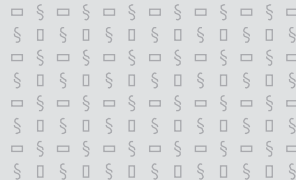
■ Výkonná rada

- prezident ECB +
- viceprezident ECB +
- 4 členové výkonné rady
  - Jmenuje je Evropská rada

■ Generální rada

- prezident ECB +
- viceprezident ECB +
- guvernéři národních centrálních bank
  - (28 členských států EU)

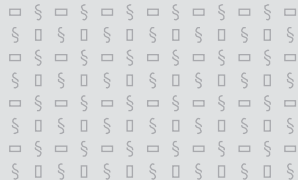

Orgány Evropské centrální banky

■ Rada dohledu

- předseda (jmenovaný na období pěti let bez možnosti obnovení) +
- místopředseda (vybraný z členů Výkonné rady ECB) +
- čtyři zástupci ECB +
- zástupci vnitrostátních orgánů dohledu
  - (jeden za stát, u něhož je orgánem dohledu centrální banka, popř. dva za stát, u něhož je orgánem dohledu jiný orgán - pak jeden za orgán dohledu a jeden za centrální banku = nyní 19 států, 25 zástupců).

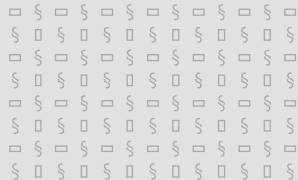

Česká národní banka cíl, postavení, dohled

Česká národní banka

1. Rektor MU, 1. Guvernér NBČS, Ministr financí 5 vlád

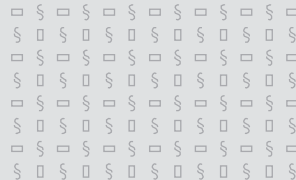

KDO JE TO ?

KAREL ENGLIŠ

- *"Kdo sloužíš vlasti, odměny nečekej."*
- 17.srpna 1880 v Hrabyni u Opavy
- zemřel 13.června 1961 v Hrabyni u Opavy
- Sociální politika (1916)
- Theorie statistiky a spotřebního hospodářství (1917)
- Základy hospodářského myšlení (1922)
- Soustava národního hospodářství (1938)

Základní charakteristika ČNB

- Právní forma: PO veřejného práva (sui generis)
- Sídlo: Praha
- Vznik: ze zákona, k 1.1.1993, rozdělením SBČS

- Ústřední banka České republiky

- Od 1.4.2006 **orgán sjednoceného dohledu** nad finančním trhem s kompetencemi správního úřadu (viz zákon č. 57/2006 Sb.)

- Pobočky: 7 (v Praze, Ústí nad Labem, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Brně a Ostravě)

Hlavní cíl ČNB

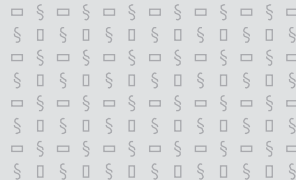
- **péče o cenovou stabilitu** - podle článku 98 Ústavy ČR a zákona č.6/1993 Sb., o ČNB, ve znění pozdějších předpisů (x dříve: stabilita měny)
- Jak ČNB tento cíl naplňuje?
  - Dosažení a udržení cenové stability, tj. **vytváření nízkoinflačního prostředí v ekonomice** ► vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst
(stanovení inflačních cílů, http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognoza/index.html);
  - ČNB ze zákona **podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády** (vedlejší cíl), pokud není v rozporu s cílem hlavním;
  - **Nezávislost** je předpokladem účinnosti měnových nástrojů vedoucích k cenové stabilitě (viz dále).

Pokud to není v rozporu s cílem hlavním (dílčí cíle):

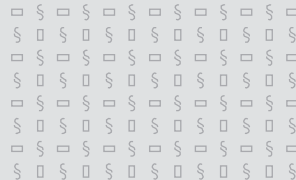
- Péče o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v ČR
  - Dohled nad finančním trhem
- Podpora obecné hospodářské politiky vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu
- Podpora obecné hospodářské politiky v EUé unii se záměrem přispět k dosažení cílů EU.
- Jednání v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství

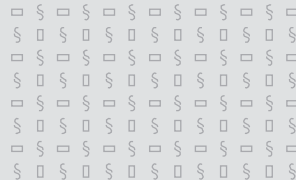
Postavení ČNB

- Centrální banka je tedy mj.:
- ústřední bankou České republiky;
- součástí **Evropského systému ústředních bank** (http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/
<http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>);
- správcem měny a výlučnou emisní institucí;
- bankou bank v její působnosti;
- **správcem účtů státu** (např. FÚ), kód banky **0710**;

Postavení ČNB - pokračování

- **provozovatelem systémů pro mezibankovní platební styk (platební systém CERTIS);**
- **subjektem plnícím funkci registru bank**, zastoupení zahraničních bank a finančních institucí vykonávajících bankovní činnosti na území České republiky;
- **subjektem dávajícím do oběhu státní dluhopisy;**
- koordinátorem rozvoje bankovního informačního systému a v neposlední řadě
- subjektem, kterému jsou zákonem svěřeny kompetence správního úřadu (obdobně jako ústřední správní úřady je ČNB **oprávněna vydávat** sekundární normativní **právní akty** a metodické pokyny heteronomní povahy).

Role ČNB v platebním styku

- určuje měnovou politiku;
- vydává bankovky a mince;
- řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, pečuje o jejich plynulost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich dalším rozvoji;
- vykonává **bankovní dohled** nad činností bank, poboček zahraničních bank a konsolidačních celků, jejichž součástí je banka se sídlem v České republice, a pečuje o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice.

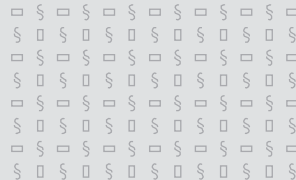
ČNB jako normotvůrce

- Česká národní banka stanoví **vyhláškami (tzv. emisní vyhlášky)** mj.
  - a) nominální hodnoty, rozměry, hmotnost, materiál, vzhled a další náležitosti bankovek a mincí a jejich vydání do oběhu,
  - b) ukončení platnosti bankovek a mincí a způsob a dobu jejich výměny za jiné bankovky a mince.

ČNB jako předkladatel Z

- ČNB **spolu s MF ČR** připravuje a předkládá vládě návrhy Z v oblasti měny a peněžního oběhu...
- ČNB spolupracuje s MF ČR na přípravě návrhů Z v oblasti... platebního styku, regulace vydávání elektronických peněz...

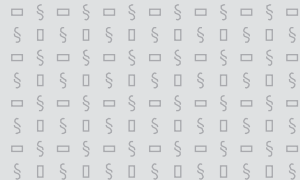
Bankovní rada ČNB

- Nejvyšší řídicí orgán ČNB
- Určuje měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních České národní banky
- Další působnost:
  - a) stanoví **zásady činnosti a obchodů** České národní banky,
  - b) schvaluje **rozpočet** České národní banky,
  - c) stanoví **organizační uspořádání a působnost organizačních jednotek** České národní banky,
  - d) stanoví **druhy fondů** České národní banky, jejich výši a použití,
  - e) vykonává **práva a povinnosti zaměstnavatele** vyplývající z pracovněprávních vztahů vůči zaměstnancům České národní banky.
  - g) stanoví mzdové a další požitky guvernéra
  - h) rozhoduje v II. instanci (**rozklad**)

Struktura bankovní rady

- 7 členů, z toho:
- guvernér
- 2 viceguvernéři
- 4 členové BR

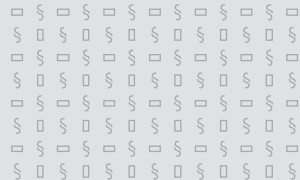

Miroslav Singer

- Guvernér ČNB

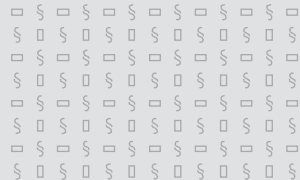

Viceguvernéři

- Mojmír Hampl

Viceguvernéři

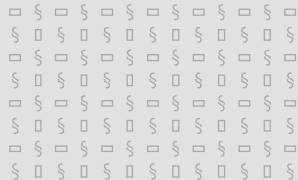
■ Vladimír Tomšík

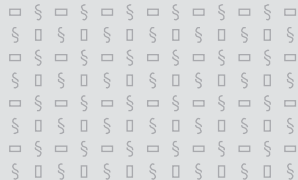
Člen BR

- jmenuje a odvolává prezident republiky
- funkční období 6 let (max 2x)

Nezávislost ČNB

Personální
Institucionální
Funkční
Finanční

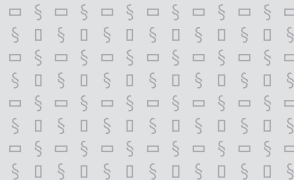
Personální nezávislost

- Omezení politických ingerencí do personálního obsazení BR
- Taxativní výčet důvodů odvolání člena BR

Institucionální nezávislost

- BR při plnění svých zákonem stanovených cílů a výkonu svých dalších činností nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta, parlamentu, vlády či jakýchkoli jiných subjektů.

Funkční nezávislost

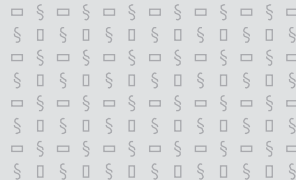
- Relativní autonomie ČNB při formulování inflačních cílů a nástrojů k jejich dosažení.
- Kurzový režim je sice ČNB povinna stanovovat po projednání s vládou, ale nesmí tím být ohrožen její hlavní měnový cíl.
- O zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují

Finanční nezávislost

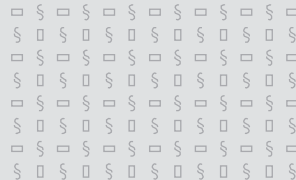
- Zákaz přímého financování veřejného sektoru a jím řízených subjektů.
- ČNB má vlastní rozpočet schválený BR
- Externí audit výsledku hospodaření
- Roční zpráva o výsledku hospodaření ► parlamentu
- Info veřejnosti o pozici ČNB

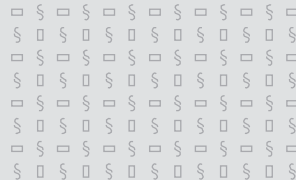
Role komerčních (obchodních) bank

- finanční zprostředkování (obchody s penězi na finančním trhu);
- **realizace platebního styku** (s výnosy zejména ve formě „**poplatků**“ a provizí za bankou provedené služby v oblasti platebního styku);
- **emise bezhotovostních peněz** (jedná se o funkci bankovního sektoru jako celku, základ emise bezhotovostních peněz spočívá v procesu multiplikace bankovních depozit)

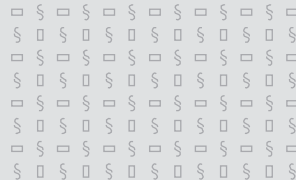
Dohled vykonávaný ČNB: kontrola dodržování pravidel

- Obecně: dohled nevykonává jen ČNB, ale v širším smyslu též např. auditoři
- Konkrétně ČNB:
  - Podmínky vstupu do odvětví (např. ne/udělení licence...)
  - Stanovení a prověřování zákl. povinností (např. u bank)
  - Povinné pojištění vkladů (je-li stanoveno Z)
  - Úvěry věřitele poslední instance

ČNB a FINANČNÍ ARBITR

- Prijme-li Česká národní banka podnět k zahájení řízení z moci úřední (podle § 42 správního řádu) ve věci porušení povinnosti poskytovatele podle z. o platebním styku:
  - odpoví na něj do 60 dnů ode dne, kdy podnět přijala, i když o to ten, kdo podnět podal, nepožádal
- +
- jestliže to připadá v úvahu, informuje jej Česká národní banka zároveň o možnosti mimosoudního řešení sporů mezi uživateli a poskytovateli podle zákona o finančním arbitrovi.

Děkuji za pozornost 😊

- JUDr. Ing. Libor Kyncl, Ph.D.
- libor.kyncl@law.muni.cz
- <http://www.muni.cz/law/people/Libor.Kyncl>
- <http://www.law.muni.cz>
- Masaryk University / Masarykova univerzita
- Faculty of Law / Právnická fakulta
- Department of Financial Law and Economics
- Katedra finančního práva a národního hospodářství
- Veveří 70, 611 80 Brno
- Czech Republic